1. Preuzimanje sa računara

Otvorite link ka formularu → **Datoteka (File) → Preuzmi (Download) → Microsoft Word (.docx)** → Dokument će biti sačuvan na vašem računaru.

2. Preuzimanje sa telefona

Otvorite link ka formularu → **Tri tačkice** (gore desno) → **Open in docs→Deli i izvezi (Share & export) → Sačuvaj kao (Save as) → Word (.docx)** → Dokument će biti sačuvan na vašem telefonu.

ФОРМУЛАР

за достављање предлога и сугестија за измену и/или допуну
Предлога Програма борбе против високотехнолошког криминала у Републици Србији за период 2026-2030. година са Акционим планом за 2026-2028. годину

Датум:

Место:

ПРЕДЛАГАЧ/ИЦА:

Име и презиме	
Установа/институција	
Email адреса	

1. НАЧЕЛНЕ ПРИМЕДБЕ И ПРЕДЛОЗИ

Као представник/ца заинтересоване јавности сматрам да предложени Програм борбе против високотехнолошког криминала у Републици Србији за период 2026-2030. година са Акционим планом за 2026-2028. годину (даље Програм) треба да као облике висикотехнолошког криминала **уврсти све облике дигиталног насиља према женама и девојчицама**, и да се, у складу са тим, у Програм дода нова мера 2.5.

Наиме, према подацима МУПа за 2025. годину, који су наведени у Програму стр. 29, **претње упућене путем интернета** и друга дела против личне безбедности, **угрожавање сигурности** односно **онлајн уцене и изнуде чине око 22% пријава**, **прогањања путем интернета око 7%.**, а забележена су и друга дела из области свих облика насиља према женама и девојчицама - искоришћавање малолетника за порнографију и полно узнемиравање путем интернета.

Подаци Посебног тужилаштва за ВТК, наведени у Програму на стр. 30, напоказују да је током 2024. године тужилаштву поднето 173 кривичних пријава против 200 лица за укупно 184 кривична дела из домена ВТК, што је на сличном нивоу као и 2023, док је 2025. године поднето укупно 162 кривичне

пријаве против 182 лица. Наведено је да је **највећи број кривичних пријава** поднет због извршења кривичних дела против слобода и права човека и грађанина, полне слободе, јавног реда и мира и уставног уређења и безбедности Републике Србије, која се због начина извршења или употребљених средстава могу сматрати кривичним делима високотехнолошког криминала и то: **60** пријава због постојања основа сумње да је извршено кривично дело **Угрожавање сигурности** из члана 138. КЗ (37%), затим **45** пријава за кривично дело **Приказивање прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију** из члана 185. КЗ (28%) и **19** пријава за кривично дело **Прогањање** из члана 138а КЗ (12%).

На стр. 31 Програма је написано да упоредна анализа поступања и остварених резултата Посебног одељења за борбу против високотехнолошког криминала Вишег јавног тужилаштва у Београду за период од последњих 5 година (стр. 31) показује да су, по броју **пријављених познатих учинилаца у периоду од 2020. до 2024. године, најзаступљенија кривична дела Угрожавање сигурности** из чл. 138 КЗ, **Прогањање** из члана 138а КЗ, **Приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију** из чл. 185 КЗ, које затим прате кривична дела Превара из чл. 208 КЗ, Неовлашћени приступ заштићеном рачунару, рачунарској мрежи или електронској обради података из чл. 302 КЗ и Рачунарска превара из чл. 301 КЗ.

У Програму **нису описани случајеви дигиталног насиља**, посебно оних **усмерених према женама и девојчицама**, **која су вршени путем неовлашћеног објављивања правих или измењених (дипфејк) фотографија или снимака на сајтовима за објављивање порнографског садржаја и на популарним друштвеним мрежама** попут Телеграма ТикТок-а, Х-а (претходно Твитер), Реддит-а, који случајеви су детаљно описани у публикацији коју је објавила Шер фондација Родно засновано дигитално насиље у Србији[1].

Такође није наведено да су од 2021. године грађанке и истраживачке новинарке открили бројне случајеве Телеграм група с неколико стотина до чак преко 50.000 чланова, где су се свакодневно делиле интимне фотографије и видео снимци жена без њиховог знања и пристанка, а у којим случајевима није било кривичног гоњења учинилаца у случајевима када се радило о пунолетним жртвама/оштећенима.

Није наведено ниједно истраживање које је претходних година спроведено везано за дигитално насиље према женама и девојчицама. Удружење за оснаживање и развој грађанки и грађана "ОснаЖене" је током 2024.г. објавило истраживања Телеграм група[2] у којима се деле интимни садржаји без сагласности, указало је на дистрибуцију ових садржаја, чак и на куповину и продају истих. По сведочењу једне особе са којом је удружење ступило у контакт преко ових група, како би објаснио зашто га је привлачило да гледа интимне фотографије које су злоупотребљене, између осталог је навео и то што је знао да неће одговарати. Такође постојале су бројне преписке чланова највеће телеграм групе "Балкан порн" у којој се такође говорило о томе да неће сносити никакву санкцију.

Истраживање Аутономног женског центра о дигиталном насиљу и младима у Србији из 2020.г.[3] је показало да је пре шест година свака десета средњошколка доживела да неко објави њене фотографије или видео снимке, које су послале приватно и без сагласности да се деле даље, а сада је сигурно тај проценат знатно већи. Према анализи Алтернативног центра за девојке из 2023.г.[4], издаја поверења је велики фактор који отежава опоравак од трауме дигиталног насиља, што даље може водити одлагању пријављивања, па чак и игнорисања или одлагања да се оно што се догодило препозна као насиље. Када је у питању искуство неовлашћеног објављивања интимних снимака, жене и девојке могу да осећају велику количину одговорности и срамоте, што их може водити у самоизолацију и осећај нелагоде услед страха да су ови садржаји виђени од стране великог броја у њиховој околини.

[1] https://www.sharefoundation.info/wp-content/uploads/Rodno-zasnovano-digitalno-nasilje-u-Srbiji.pdf
[2] https://osnazzene.org.rs/blog/telegram-iza-senke-incest-decija-i-osvetnicka-pornografija/
[3] https://www.womenngo.org.rs/images/publikacije-dp/2020/Digitalno_nasilje_i_mladi-izvestaj_za_Srbiju.pdf
[4] https://altgirls.org/wp-content/uploads/2024/04/Rodno-zasnovano-nasilje-WEB-A5-1.pdf

Због тога што учиниоци дигиталног насиља према женама и девојчицама бивају некажњени, а самим тим и незаустављиви у вршењу ових дела, марта 2024.г. је скоро 22.000 грађанки и грађана потписало петицију[5] да неовлашћено дељење интимних снимака постане кривично дело. Велики број грађанки је поделило своја лична искуства, са поруком да не желе да то што се дешавало њима, и што је прошло некажњено, да се то деси и њиховој деци.

Тек након ове петиције и јавне расправе за измене и допуне Кривичног законика, Министарство правде је прихватило предлог везан за увођење новог кривичног дела З**лоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним садржајем.**

Како сви ови подаци недвосмислено показују да је дигитално насиље према женама и девојчицама одавно један од најзаступљених облика високотехнолошког насиља, то сматрам да нема препрека да се у Програм **дода мера 2.5. под називом Дигитално насиље према женама и девојчицама**.

2. ПРЕДЛОЗИ И ПРЕМЕДБЕ У ПОЈЕДИНОСТИМА:

Број тачке/подтачке	Посебан циљ 2
Предлог за измену и/или допуну	Додати нову подтачку 2.5. Дигитално насиље према женама и девојчицама и активности 2.5.1. Утврђивање надлежности у поступању посебног тужилаштва за ВТК и тужилаштава опште надлежности везано за ново кривично дело Злоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним садржајем из чл. 145а КЗ – органи спровођења Врховно и Више ЈТ у Београду 2.5.2. Јачање компетенција и повећање запослених у Службе за ВТК као и у другим организационим јединицама МУПа за поступање по новом кривично дело Злоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним садржајем из чл. 145а КЗ – орган спровођења МУП 2.5.3. Обуке полицијских службеника за поступање по новом кривичном делу Злоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним садржајем из чл. 145а КЗ и за поступање у складу са траума информисаном приступу у раду са жртвама/оштећенима – органи спровођења МУП и КПУ 2.5.4. Обуке јавних тужилаца и судија свих надлежности за поступање по новом кривичном делу Злоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним садржајем из чл. 145а КЗ и за поступање у складу са траума информисаном приступу у раду са жртвама/оштећенима – орган спровођења Правосудна академија Извор провере за показатељ мере Број процесуираних случајева из чл. 145а КЗ, треба да буде Број пријава, број истрага, број оптужења и број пресуда по ставовима новог кривичног дела, у једној години, разврстане по полу и по узрасту (пунолетни/малолетни) учинилаца и оштећених.
Образложење	Имајући у виду планирану и дуго очекивану измену КЗ, која ће се сигурно десити током трајања овог Програма, сматрам да је неопходно да се дода и ова активност. Начин на који је дефинисано кривично дело Злоупотреба снимка, фотографије, портрета, аудио записа или списа са сексуално експлицитним

[5] https://www.peticije.online/zakuni_se_u_zakon_potpii_peticiju_da_neovlaeno_deljenje_intimnih_snimaka_postane_krivino_delo?utm_source=email_keep_signatories_updated

	садржајем, које ће сигурно као такво бити предвиђено новим чланом 145а КЗ, ће захтевати да се направи јасна дистинкција везана за надлежност у поступању посебног тужилаштва за ВТК и тужилаштава опште надлежности, како након ступања измена и допуна КЗ, истраге не би биле отежане због одлучивања о питању надлежности за поступање. Такође је у оквиру МУПа потребно да буде јасно утврђено које радње доказивања ће и даље спроводити Служба за ВТК, а по налозима тужилаштава опште надлежности, а које налоге ће спроводити друге службе МУПа.